



Ονοματικές επιθετικές

Εισάγονται

με την αναφορική αντωνυμία:
ο οποίος, η οποία, το οποίο και
το που

Λειτουργούν ως **επιθετικός προσδιορισμός**
Πέταξα το **τετράδιο που σκίστηκε**.

Ονοματικές ελεύθερες

Εισάγονται

με τις αναφορικές αντωνυμίες:
όποιος, οποιοσδήποτε, όσος,
οσοσδήποτε, ό,τι, οτιδήποτε
Οι προτάσεις αυτές δεν προσδι-
ορίζουν όρο που υπάρχει στην
πρόταση εξάρτησης.

Λειτουργούν ως:

- ▶ **Υποκείμενο:** Όποιοι θέλουν, ας υποβάλουν αίτη-
ση.
- ▶ **Αντικείμενο:** Άκουσα ό,τι είπε.
- ▶ **Κατηγορούμενο:** Τα ταξίδια είναι ό,τι καλύτερο.
- ▶ **Ετερόπτωτος προσδιορισμός:** Ακούστηκαν οι
απόψεις όσων συμμετείχαν.

Οι αναφορικές προτάσεις χωρίζονται με βάση το αν αποτελούν αναγκαίο όρο ή όχι σε μια άλλη πρόταση σε **προσδιοριστικές** και σε **παραθετικές – προσθετικές**.

Αναφορικές προσδιοριστικές

Αποτελούν αναγκαίο όρο της προηγούμενης πρότασης και **δεν χωρίζονται με κόμμα**. Διαβάζονται μαζί (χωρίς παύση) με τον όρο που προσδιορίζουν.

Παράδειγμα: Οι άνθρωποι που φροντίζουν την υγεία τους έχουν μεγαλύτερο προσδό-
κιμο ζωής → Η αναφορική πρόταση αποτελεί απαραίτητο προσδιορισμό
στον όρο «άνθρωποι» και δεν είναι δυνατό να παραλειφθεί.

Αναφορικές παραθετικές – προσθετικές

Δεν αποτελούν αναγκαίο όρο της προηγούμενης πρότασης και **χωρίζονται με κόμμα**. Διαβάζονται χωριστά (με παύση) από τον όρο που προσδιορίζουν.

Παράδειγμα: Η παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, που αποτελεί καθημερινό
φαινόμενο σε όλον τον κόσμο, πρέπει να απασχολήσει σοβαρά τους
διεθνείς οργανισμούς. → Η αναφορική πρόταση δεν είναι απαραίτητος
προσδιορισμός στον όρο «παραβίαση» και θα μπορούσε να παραλειφθεί.

Επιρρηματικές

Εισάγονται

με αναφορικά επιρρήματα ή με αναφορικούς επιρρηματικούς προσδιορισμούς:

- ▶ όπου, οπουδήποτε,
- ▶ όποτε, οποτεδήποτε, τότε που,
- ▶ που, όπως, πως,
- ▶ όσο, οσοδήποτε,
- ▶ καθώς, σαν, ωσάν.

Χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί· προσδιορίζουν:

- ▶ ένα επίρρημα ,
- ▶ άλλον επιρρηματικό προσδιορισμό μιας πρότασης.

Αν αυτά παραλείπονται, τότε:

- ▶ προσδιορίζουν το ρήμα.

Εκφράζουν

- ▶ Τόπο: Τοποθέτησε τα πράγματα **όπου έχει χώρο.**
- ▶ Τρόπο: Μίλησέ του **όπως θέλεις.**
- ▶ Χρόνο: Τηλεφώνησέ μου **όποια ώρα μπορείς.**
- ▶ Ποσό: Προσπάθησε **όσο μπορείς.**
- ▶ Όρο ή συμφωνία: Θα δεχτώ μόνο **όπως συμφωνήσαμε.**
- ▶ Εναντίωση ή παραχώρηση: **Όσο κι αν προσπάθησα, δεν τα κατάφερα.**
- ▶ Παρομοίωση (παραβολικές επιρρηματικές): **Αντάλλαξαν βαριές κουβέντες, όπως οι εχθροί.**

Σημείωση: Πολλές από τις αναφορικές ονοματικές περιέχουν επιρρηματική έννοια και δηλώνουν, όπως και οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί:

- ▶ **Αιτία (αναφορικές αιτιολογικές):** Ταξίδεψα με αεροπλάνο, **που (επειδή)** είναι το ασφαλέστερο μέσο μεταφοράς.
- ▶ **Σκοπό (αναφορικές τελικές):** Προσέλαβα υπάλληλο **που να (για να)** ασχολείται με τις εξαγωγές.
- ▶ **Αποτέλεσμα:** (αναφορικές συμπερασματικές): Ήταν τόσο αυστηρός, **που τον φοβόσουν (ώστε τον φοβόσουν).**
- ▶ **Προϋπόθεση (αναφορικές υποθετικές):** Όσοι θέλουν **(αν κάποιος θέλουν)**, ας δηλώσουν συμμετοχή.
- ▶ **Εναντίωση:** (αναφορικές παραχωρητικές): Όποιος **κι αν του μιλήσει (ακόμη κι αν κάποιος του μιλήσει)**, δε θα τον πείσει.

